BESLUT

Datum	Dnr	Sid
2026-11-25	9656-2025	1 (4)

Justitieombudsmannen
Thomas Norling

Individnämnden i Avesta kommun får kritik för bl.a. långsam handläggning av ärenden om ekonomiskt stöd för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom

Beslutet i korthet: Ett assistansbolag ansökte för en enskilds räkning vid flera tillfällen under år 2024 och 2025 om ekonomiskt stöd för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. JO har granskat Individnämnden i Avesta kommuns hantering av fem sådana ärenden. Handläggningstiden uppgick i två av dem till över nio månader och i de övriga tre ärendena till över ett år och två månader. JO konstaterar att handläggningstiden i ärendena har varit alldeles för lång.

Enligt JO borde nämnden även ha underrättat assistansbolaget enligt 11 § förvaltningslagen (2017:900), FL, om att avgörandena i ärendena bedömdes bli väsentligt försenade. Nämnden har inte heller hanterat assistansbolagets begäran enligt 12 § FL om att vissa av ärendena skulle avgöras.

JO kritiserar nämnden för bristerna i handläggningen.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA, som ombud för ett assistansbolag, på Omsorgsförvaltningen i Avesta kommuns hantering av ärenden om ekonomiskt stöd för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom med stöd av 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Assistansbolaget uppgav bl.a. följande. Förvaltningen har inte fattat beslut i ärendena inom skälig tid och har inte återkopplat till assistansbolaget. Förvaltningen har inte heller underrättat om väsentlig försening och har dessutom underlåtit att fatta beslut efter en skriftlig begäran om att fyra av ärendena skulle avgöras inom en månad.

Utredning

JO hämtade in vissa handlingar från förvaltningen. Därefter begärde JO att Individnämnden i Avesta kommun skulle yttra sig över anmälan.

I sitt yttrande redogjorde nämnden för sin handläggning och uppgav bl.a. följande. Handläggningen av ärendena och utbetalningen av ersättning har dragit ut på tiden. Det går inte att utläsa om någon handläggare eller enhetschef

har gjort ett ställningstagande i frågan om det ska skickas ut underrättelse om väsentlig försening. Nämnden har inte heller hanterat assistansbolagets begäran om att vissa av ärendena skulle avgöras. Bristerna i handläggningen beror bl.a. på sjukfrånvaro och personalbrist. För att liknande situationer inte ska uppstå igen har nämnden förstärkt personalstyrkan och gjort ändringar i rutiner så att fler anställda ska kunna handlägga den här typen av ärenden.

Bedömning

Utgångspunkt för min granskning

AA har klagat på flera delar av nämndens handläggning avseende ärenden om ersättning för merkostnader vid ordinarie assistents sjukdom. Det handlar om ansökningar som gjorts till nämnden vid flera tillfällen under år 2024 och 2025. Jag har valt att inrikta min granskning på handläggningstiden samt frågan om underrättelse om väsentlig försening och dröjsmålstalan i fem sådana ärenden.

Handläggningstid

I 9 § LSS finns bestämmelser om insatser för särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade. En av insatserna är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. Kommunens ansvar enligt bestämmelsen inträder bl.a. vid tillfälliga utökningar av assistansen, t.ex. när en ordinarie personlig assistent är sjuk (se bl.a. prop. 1992/93:159 s. 177 och HFD 2015 ref. 72).

Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Detta framgår av 9 § förvaltningslagen (2017:900), FL. En myndighet ansvarar för att driva sina ärenden framåt mot beslut och på det sättet säkerställa att de avgörs inom en rimlig tid.

De fem granskade ärendena som nämnden handlagt avser förvisso inte rätten till en insats, men ett dröjsmål i handläggningen kan ändå bli kännbart. Det gäller särskilt för en enskild som själv anordnar sin assistans och därmed måste ligga ute med medel i avvaktan på nämndens beslut.

I tre av ärendena, där ansökningarna lämnats in till nämnden i januari–mars 2024, uppgick handläggningstiden till över ett år och två månader. I de övriga två ärendena, där ansökningarna lämnats in i augusti respektive september 2024, pågick handläggningen i nio månader. Det har inte kommit fram annat än att ansökningarna i samtliga ärenden var kompletta när de kom in till nämnden.

Vid handläggningen av ärendena ska nämnden uppfylla skyndsamhetskravet i 9 § FL. I det ligger att organisera verksamheten på ett sådant sätt att handläggningen inte stannar upp. I sitt yttrande har nämnden konstaterat att handläggningstiden i ärendena har varit orimligt lång. Jag instämmer i detta. Sett till ärendenas karaktär har jag för egen del svårt att se att en handläggningstid om mer än någon månad är motiverad för att ta ställning till

den här typen av anspråk. Det sagda innebär att handläggningen har tagit alldeles för lång tid och nämnden förtjänar kritik för detta.

Underrättelse om väsentlig försening

Om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen. (Se 11 § FL.)

Jag har tidigare uttalat att en underrättelse om väsentlig försening ska lämnas när det kan bedömas att den faktiska handläggningstiden markant kommer att överstiga den förväntade handläggningstiden och detta främst beror på att myndighetens handläggning varit passiv en längre period. De överväganden som en myndighet gör i fråga om huruvida den ska underrätta den enskilde bör dokumenteras. (Se t.ex. JO 2023 s. 351, dnr 6473-2021 och JO:s beslut den 19 juni 2023, dnr 3232-2023.) Syftet med bestämmelsen i 11 § FL är främst att minska risken för att bristande information om handläggningen leder till onödig irritation hos den enskilde (se prop. 2016/17:180 s. 110).

Som jag ovan konstaterat är handläggningstiden i de granskade ärendena alldeles för lång och överstiger kraftigt vad som kan förväntas. Så snart det stod klart för nämnden att avgörandena inte skulle komma att fattas inom loppet av någon månad från det att ansökningarna hade kommit in, skulle den självmant ha underrättat om väsentlig försening i ärendena. Enligt min mening förtjänar nämnden kritik för att inte ha gjort det.

Dröjsmålstalan

Om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans senast inom sex månader, får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. (Se 12 § första stycket FL.)

Av utredningen framgår att assistansbolaget i mars 2025 begärde att nämnden skulle avgöra fyra ärenden om ersättning för merkostnader som hade inletts mer än sex månader tidigare. I skrivelsen hänvisade assistansbolaget till 12 § FL. I början av maj 2025 påminde assistansbolaget nämnden om sin begäran.

Det kan konstateras att nämnden inte avgjorde ärendena inom fyra veckor efter att den hade fått del av assistansbolagets begäran. Inte heller avslog nämnden begäran i ett särskilt beslut. Därmed har nämnden inte iakttagit bestämmelsen i 12 § FL. Jag vill understryka att jag generellt ser allvarligt på när en myndighet inte fattar beslut inom fyraveckorsfristen efter att en enskild har gjort en dröjsmålstalan. Bestämmelsen har tillkommit för att stärka de enskildas rättssäkerhet och ger dem möjlighet att agera för att påskynda handläggningen när den är långsam. När myndigheter förhåller sig passiva efter en sådan begäran uppnås inte syftet med bestämmelsen och de enskilda kan då heller inte

gå vidare för att få till stånd en domstolsprövning av frågan om huruvida handläggningen har fördröjts i onödan. Det är därför av stor vikt att bestämmelsens krav uppfylls. Nämnden förtjänar kritik även för denna handläggningsbrist.

Övrigt

Det som i övrigt har kommit fram ger inte anledning till något uttalande eller åtgärd från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Thomas Norling. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Lovisa Rune har föredragit ärendet och byråchefen Karl Sandvik har deltagit i beredningen.